

סדר תפילות ראש השנה

תקיעת שופר • תפילת מוסף • סוד השופר הגדול

שיעורו של
הגאון רבי בן ציון מוצפי

חלק ראשון · תקיעת שופר ותפילת מוסף	3
עיקר העיקרים — תפילת מוסף	3
האיל של העקדה — פרקי דרבי אליעזר	3
גם בשבת — אותו דין ואותו משפט	4
הכוונה שלפני התקיעות — חמש המדרגות	4
לא להפסיק בדיבור עד סיום מאה הקולות	5
עיקר הגזר דין — בתפילת מוסף	5
הכנעה בשעת מוסף — דברי הרב חיד"א	6
הבכיה במוסף — דברי רבנו בחיי	6
הדמעות — במקום הנסכים	6
הדין העיקרי נחתם במוסף	6
"וקרב פזורינו" — קיבוץ גלויות וניצוצות הקדושה	7
"עלינו לשבח" — למה באמצע העמידה?	7
הסוד שב"עלינו לשבח" — סתימת פי המקטרגים	7
מי חיבר את "עלינו לשבח" — יהושע בן נון וחומת יריחו	7
חלק שני · כוונות "עלינו לשבח", הזיכרון והגלגולים	9
ארבעת העולמות שב"עלינו לשבח"	9
שתי כוונות שכדאי לדעת	9
עשרת פסוקי מלכויות — בניית בית לשכינה	9
"אתה זוכר מעשה עולם" — הגלגולים	9
שלושת העיקרים — מלכויות, זכרונות ושופרות	10
"כי זוכר כל הנשכחות אתה"	11
קול שאינו הולך לאיבוד	11
מתן תורה — למה דווקא במדבר	12
חלק שלישי · מעמד הר סיני, השופר הגדול והגאולה	13
הענן, הקולות והאש	13
"תקע בשופר גדול לחירותנו"	13
שאלה: למה מדלגים על שני פסוקים בסליחות?	13
מדרש אותיות דרבי עקיבא — שבע התקיעות של תחיית המתים	14
מיכאל, המשיח וקיבוץ הגלויות	15
מלחמת גוג ומגוג	15
בניין ירושלים והשכינה	16

חלק ראשון · תקיעת שופר ותפילת מוסף

עיקר העיקרים — תפילת מוסף

לכן הזמן קצר והמלאכה מרובה. תדעו, שבראש השנה עיקר העיקרים זו תפילת מוסף. ולכן צריך שבבית הכנסת יביאו חזן למוסף שיהיה תלמיד הכי חכם והכי ירא שמיים מכולם — כי על ידו נעשית המלאכה של מחילת העוונות. וגם בשבת. אין הבדל בין שבת ליום ראשון: הדין אותו דין, והמשפט אותו משפט. ולכן צריך להיזהר מאוד.

האיל של העקדה — פרקי דרבי אליעזר

ויש בפרקי דרבי אליעזר, פרק ל'. רבי חנינא בן דוסא אמר: אילו של יצחק, שנברא בין השמשות — איזה בין השמשות? של בריאת העולם, ערב שבת — לא יצא ממנו דבר לבטלה. זאת אומרת, אל תחשוב שסתם נברא לחינם.

אפרו — האפר של האיל שנשרף — שפך אותו אברהם אבינו עליו השלום על יסוד המזבח של העתיד, המזבח הפנימי שהיה שם בבית המקדש. אז הוא כבר הכין את האפר ליסוד המזבח.

אחר כך יש שם **גידים**. אתה יודע מה זה גידים? כמו צינורות לבנים כאלה, שקושרים בהם גם את התפילין. הגידים האלה נעשו עשרת הנימים של הכינור של דוד המלך עליו השלום, שהיה מנגן בהם.

ותשאל את הנגנים, גידו לך שאי אפשר לנגן בכינור של עשרה מיתרים — מקסימום שישה, לא יכול להיות. אז דוד המלך היה יודע, והיה לו עשרה. לכן אמר: "הללו אל בקודשו" — יש שם עשרה. איך ספרת אותם?

הללו אל בקדשו · הללוהו בקיע עזו · הללוהו בגבורתו · הללוהו כרב גדלו · הללוהו בתקע שופר
· הללוהו בנגבל וכןור · הללוהו בתוף ומחול · הללוהו במנים ועגב · הללוהו בצלצלי שמע · הללוהו
בצלצלי תרועה · כל הנשמה תהלל יה, הללויה.

כל אויבי ישראל ימותו. ישנו ולא יקומו.

אז אומר רבי חנינא בן דוסא: זה נעשה הכינור של דוד — המיתרים. ואילו העור שלו, העור של האיל, נעשה ממנו אזור מותניו של אליהו הנביא זכור לטוב — והוא עתיד לבוא, אנחנו עוד מחכים לו, עוד מעט.

קרון שמאל — תקע בה הקדוש ברוך הוא. מתי? במעמד הר סיני, כשנתן לנו את התורה, תקע בקרן השמאלית.

וקרון ימין — היא גדולה ממנה, ועתיד לתקוע בה לעתיד לבוא, שנאמר: "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל, וְבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ אֲשׁוּר וְהִנָּדְחִים בְּאָרֶץ מִצְרָיִם, וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַח' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם". אז בעזרת השם יראו עינינו וישמח לבנו, אמן.

סודות האיל — על פי פרקי דרבי אליעזר

גם בשבת — אותו דין ואותו משפט

עכשיו צריך להיזהר, רבותיי. צריך לדעת שגם בשבת יש משפט! זה לא שאם אין שופר אפשר לקצר ולדלג. יש כאלה שממציאים כל מיני דברים.

אותו דין ואותו משפט שנעשה ביום התקיעות נעשה גם ביום שבת. שני הימים בשווה, אין שום הפרש ביניהם. ההפרש היחיד — שאין לנו שופר, שלא תוקעים בשופר. ויכול להיות שזו קצת בעיה, אבל נתגבר עליה בעזרת השם עם תשובה.

הכוונה שלפני התקיעות — חמש המדרגות

קודם התקיעות יאמר האדם בפיו. כל אחד צריך לומר "לשם ייחוד", או שיאמר: "הרי אני בא לקיים מצוות עשה מן התורה לשמוע קול שופר, שנאמר: בחודש השביעי באחד לחודש... יום תרועה יהיה לכם".

אז הוא אומר בפה את הפסוק, ובזה מקיים את המצווה **בחמש המדרגות שלה**. מה הן חמש המדרגות?

א. מעשה. מה זה מעשה? יש כמה פירושים: יש שפירשו שהולך לבית הכנסת, ויש שפירשו ששומע את כל השופר. אז כשהתקוע והשומע משמיעים ומכוונים יחד כראוי — זה כאילו גם אתה תקעת. לזה תכוון.

ב. דיבור. זה שאומר "יום תרועה יהיה לכם", או הברכה שמברך התוקע.

ג. מחשבה. שיכוון לשם שמיים, לשם מצווה, שהוא מכוון כעת לצאת ידי חובה.

ד. כוונה. שיכוון לשם שמיים. לא בשביל מחילת עוונות — יש איזה רמז, אומר הרמב"ם, אבל לא בשביל זה, ולא בשביל כלום, אלא **בשביל שהשם יתברך ציווה לשמוע קול שופר**.

ה. רעותא דליבא — המדרגה העליונה מכולן. כוונת הלב: שיהיה שמח במצווה יותר מאילו היה מרוויח אלפי אלפים דינרי זהב, אבנים טובות ומרגליות — כיוון שהוא בא לעשות רצון הבורא.

אלה הם חמישה דברים. לא לשכוח, לדאוג שכולם יתבצעו — ואז יקיים את מצוות התקיעות כמו שצריך.

ויכוון גם בתקיעות דמיושב וגם בתקיעות דמעומד, כיוון שיש הרבה פוסקים מהראשונים שסוברים שהציאה ידי חובה מן התורה היא **במוסף**. אז לכן צריך גם בעמידה לכוון שבזה הוא יוצא ידי חובה.

לא להפסיק בדיבור עד סיום מאה הקולות

הישמר לא להפסיק בדיבור! כל אחד, מהרגע שבירך על השופר ועד הרגע שסיים את מאה הקולות — באמצע לא לדבר. ואם משהו מדבר, תגער בו: תיקח מקל, תרים לו, תראה לו, תאיים עליו — שלא ידברו באמצע. אין לדבר באמצע ולא להפסיק עד סיום הקולות, ואנחנו לא אומרים כלום, רק את הפסוקים שיש להגיד.

וטוב לומר **"ונתנה תוקף"**. אף על פי שיש מהחכמים שחוששים שיש כאן הפסק — אבל תאמר אותו, כיוון שיש בזה כדי לעורר את הלבבות: "מי במים ומי באש". שאנשים זוכרים כל מה שקרה — לא עלינו, לא יבואו, לא תקום פעמיים צרה — אז על ידי זה קורע את ליבו, ונשבר ליבו בקרב, כי הוא יודע שבאותו רגע נגזר על כל אחד ואחד ועל בני ביתו מה יהיה איתם.

אז אם חס ושלום קורה משהו — הוא לא התפלל טוב בראש השנה. ראית מי שקרתה לו תאונה? זה מחוסר התפילה בראש השנה, כי זה נגזר בראש השנה.

עד יום שישי בערב, כל עוד לא נכנס ראש השנה, עדיין זה חשבון של השנה שעברה. לכן צריך להיזהר מאוד מאוד: לבקש מהשם יתברך ולהתחנן לפניו **שיעביר את חרון אפו מעל עמו ישראל בכל מקום שהם**.

עיקר הגזר דין — בתפילת מוסף

תפילת מוסף — צריך להתפלל אותה **בהתלהבות ובהתעוררות גדולה**, כיוון שהגזר דין נעשה שם. כך כותבים הראשונים: עיקר הגזר דין בתפילת מוסף.

ולכן, מה אומר הירושלמי? אומר הירושלמי במסכת ראש השנה, פרק ד': אומרים שם שאומרים לו לחזן — לא אומרים לו "קום והתפלל", אלא **"קום והקרב"**, תיגש שתקריב קורבן. אז הוא כאילו מקריב את הקורבן, הוא עושה את הכל.

ודרש שם הירושלמי את הפסוק **"שִׁמְעָה ה' צֶדֶק, תִּקְשִׁיבָה רִנָּתִי, הֶאֱזִינָה תַּפְלִיתִי לֹא בְּשִׁפְתֵי מִרְמָה"**, ומפרש כך:

"שמעה ה' צדק" — זו קריאת שמע של שחרית.

"הקשיבה רינתי" — זו קריאת התורה.

”האזינה תפילתי” — זו התפילה.

”לא בשפתי מרמה” — זו תפילת מוסף.

אז אם כן, הכל אשר לכל צריך להיות לפי הסדר. תתפלל כמו שצריך, לפי הסדר.

ואחרי זה מה אמר? ”מִלְפָּנֶיךָ מְשַׁפְּטֵי יָצָא, עֵינֶיךָ תִּחְזְיֶנָּה מִיִּשְׂרָאֵל” — זאת אומרת: אם עשית את כל הפעולות הללו וכיוונת בהן, אז ”מלפניך משפטי יצא” — עד שתחונן אותנו ותוציא משפטנו לאור. על זה לא לשכוח: לכוון בכל זה, לעשות הכל כמו שצריך.

הכנעה בשעת מוסף — דברי הרב חיד”א

והרב חיד”א עליו השלום כותב, שבשעת תפילת מוסף יעשה אדם עצמו **כמו יתוש**. כי מה הוא? אפס אפסים. מי יכול להתגאות ולהגיד ”אני עשיתי”? מה עשה?

אם מתגאה במצוות שעשה — יבדקו אותו, אם קיים אותן כראוי.

או בתפילות שהתפלל — מה, לא כיוונת בהן כהוגן?

או בצדקה שנתן — מה התכוונת? נתת לפי השיעור שצריך לתת?

ועוד ועוד ועוד. לכן ישים עצמו כמו יתוש לפני הקדוש ברוך הוא, וימסור את נפשו על קידוש השם — אז יכפר לו על העוונות.

הבחייה במוסף — דברי רבנו בחיי

רבנו בחיי כותב בפירוש **שראוי לבכות בתפילת מוסף**. אף על פי שיש פוסקים שאמרו שזה ”יום תרועה” ויום טוב, ולא בוכים ביום טוב — ואיך כתוב בנחמיה? ”אָכְלוּ מִשְׁמָנִים וְשָׂתוּ מִמֶּתֶקִים... וְאֵל תַּעֲצָבוּ, כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לְאֲדֹנֵינוּ”. אומר: נכון, קדוש היום לאלוהינו, אבל זה יום **שהפנקס פתוח**.

וכל שכן שלא לעשות ”על האש”! כמה טיפשים יש. באו לשאול אותי, רוצים לעשות על האש בראש השנה ביום השני. מטופש! אמרתי לו: אם היה לך משפט בבית משפט, היית עושה באותו יום על האש? כל שכן וכל שכן ביום כזה, שכל העולם נידון — הוא ואשתו ובניו, חס ושלום; הכל אשר לכל, ברגע אחד יכול להפסיד הכל. אז כמה צריך להיות ירא וחרד — והוא הולך לעשות על האש?

הדמעות — במקום הנסכים

אומר רבנו בחיי: **להוריד דמעות — זה במקום נסכים**. הרי אין קורבן בלי נסכים — הגמרא בזבחים אומרת, מה דינו? לא נתקבל. אז צריך נסכים, והנסכים הם הדמעות שתוריד.

ואם לא יכול — כותבים הפוסקים: יעשה **קול בכי**, ”כִּי שָׁמַע ה' קוֹל בְּכִי”. ומי שליבו באמת שלם, יורדות לו דמעות מאליהן — בפרט אם קוראים ”ונתנה תוקף קדושת היום”, ומה שעשו לנו הגויים לאורך כל הדורות. ”אֵל נְקָמוֹת ה', אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ”.

הדין העיקרי נחתם במוסף

האמת, שכל עשרת ימי תשובה עדיין הפנקס פתוח — אבל **הדין העיקרי, מתי שנכתב האדם, הוא במוסף של ראש השנה**. לכן שם תיקנו לנו את הנוסח: ”וְעַל הַמַּדְיִנוֹת בּוֹ נֶאֱמַר, אֵיזוֹ לַחֲרֹב וְאֵיזוֹ לְשָׁלוֹם, אֵיזוֹ לְרָעָב וְאֵיזוֹ לְשָׁבַע, וּבְרִיּוֹת בּוֹ יִפְקְדוּ”.

אלא מה — בעשרת ימי תשובה, אם הוא יתאמץ יותר, ישנו את הדין לטובה יותר. אבל המשפט העיקרי הוא בשעת מוסף של ראש השנה. ומתי שהוא יכול — יבכה ודאי; זה לא רק במוסף, אלא בכל תפילה.

"וקרב פזורינו" — קיבוץ גלויות וניצוצות הקדושה

אחר כך ייזהר במה שאומר בתפילה: **"וקרב פזורינו מבין הגוים, ונפוצותינו פנס מירכתי ארץ"**.

הפשט: יכוון לאסוף את כל נידחי ישראל — גם אותם שלא יודעים שהם יהודים ומפוזרים בארבע כנפות הארץ — שהקדוש ברוך הוא ישיב את כולם לירושלים, לציון ברינה.

אבל יש כאן עוד סוד: ניצוצות של קדושה שהיו באדם עצמו. מי יודע מה היה בגלגול הזה, ומי יודע מה היה בגלגולים אחרים — שהוא חטא, ועל ידי זה נפלו חלקים של קדושה בין הקליפות. עכשיו, על ידי הכוונה ב"וקרב פזורינו מבין הגוים", הוא מעלה אותם.

לכן טוב שאדם ייקח את המחזור, שיש בו תפילה שהרב חיד"א כתב לומר אותה. החזן מפסיק — לפני שאומר "וקרב פזורינו" הוא שותק רגע, ומישהו אחר אומר את התפילה כולה בלשון צחה וברורה, ומבקש מהשם יתברך לאסוף את כל ניצוצי הקדושה שהתפזרו — איפה שהתפזרו — שיחזרו למקומם. ובמקום שלא אומרים את זה — יכול להגיד לבד, במשפט אחד, ויכוון על זה. גם טוב.

"עלינו לשבח" — למה באמצע העמידה?

עכשיו תיקנו לנו לומר **"עלינו לשבח"**. הפשט: למה אומרים "עלינו לשבח" באמצע העמידה?

תחשוב רגע — מה יש שם ב"עלינו לשבח"? הוא מסיים ב"והיה ה' למלך על כל הארץ" — הרי זו פתיחה למלכויות! וכיוון שאני אומר מלכויות, אני מזכיר את "עלינו לשבח", ששם אנחנו מתפללים שמלכות שמיים תתפשט בכל העולם: **"יפירו וידעו כל יושבי תבל... כי לך תכבד כל בָּרָךְ, תִּשָּׁבַע כָּל לְשׁוֹן"**.

הסוד שב"עלינו לשבח" — סתימת פי המקטרגים

אבל עכשיו נגיע לסוד של הדבר. אמירת "עלינו לשבח" — כך כתבו המפרשים — **שורפת את כל המקטרגים, עוקרת אותם מן היסוד וסותמת את פיהם**.

ולמה דווקא כאן? כי עוד מעט התקיעות — התקיעות הראשונות של מלכויות במוסף; זה השלב הראשון. אז לפני זה תיקנו לנו לומר "עלינו לשבח", כדי לסתום את פי המקטרג — **"בָּלוֹם שְׂיִבְלוֹם פִּי הַמִּקְטָרֵג וְהַמְשֻׁטֵּן"**, כמו שאנחנו אומרים: **"וְיִצְמֹד מִלֶּאֱדָה מְלִיץ יוֹשֵׁר לְצַדִּיקֵינוּ"**.

וכולם אומרים אותה — יאמרו אותה במקהלה, ביחד, בכוונה, עד הסוף: **"והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד"**. יש בזה מעלה גדולה מאוד.

מי חיבר את "עלינו לשבח" — יהושע בן נון וחומת יריחו

ומי תיקן לנו לומר "עלינו לשבח"? **רבן יוחנן בן זכאי** — הוא תיקן לומר אותו במלכויות, כי זה שבח נורא.

ומי שכתב אותו — **יהושע בן נון**, בזמן שהקיף שבע פעמים את חומת יריחו והיא נפלה כולה. היא הייתה בנויה בכשפים, והוא הפיל אותה, ומשם נכנס לארץ ישראל.

למה דווקא הוא? כי ארץ ישראל נמשלה לירח, וגם יהושע היה בבחינת ירח — משה היה חמה: **"פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה"**.

אז לכן יהושע בן נון חיבר את "עלינו לשבח", ואז כל ישראל יחד איתו הקיפו את חומת יריחו והיא נפלה — ואז ארץ ישראל הייתה שלנו.

סוד אמירת "עלינו לשבח" — שריפת המקטרגים וסתימת פיהם

חלק שני · כוונות "עלינו לשבח", הזיכרון והגלגולים

ארבעת העולמות שב"עלינו לשבח"

ומה עוד? אם הוא משבח את השם יתברך — כך כתבו המפרשים — **נמחלים לו כל עוונותינו**. לכן יאמר אותו מילה במילה, ויכוון:

"עלינו לשבח לאדון הכל" — כנגד עולם האצילות.

"לתת גדולה ליוצר בראשית" — כנגד עולם הבריאה.

"שלא עשנו כגויי הארצות" — כנגד עולם היצירה.

"ולא שמנו כמשפחות האדמה" — כנגד עולם העשייה.

שתי כוונות שכדאי לדעת

יש שם שתי נקודות ב"עלינו לשבח" שכדאי לכוון בהן; זה מוזכר בסידור.

הראשונה: "הוא אֱלֹהֵינוּ, ואין עוד אחר". יכוון בלב שלם: אני לא מאמין לא ברופאים, ולא בעורכי דין, ולא במשפטים, ולא בשופטים, לא בכנסת ולא בממשלה, לא בראש ממשלה זה ולא באחר — **אלא רק הקדוש ברוך הוא, הוא אלוהינו ואין עוד**.

יכוון בזה — ואז יועיל לו שכל התפילות של כל השנה עולות למעלה. תאר לך: הוא עמד ביום ראש השנה ואמר בכוונה "הוא אלוהינו ואין עוד אחר" — מה עשה? בנה לעצמו מסלול, שכל הבקשות שלו במשך השנה עולות למעלה.

השנייה: "על פן נקוה לך... לראות מהרה בתפארת עֲזָךְ". מסופי תיבות "מהרה" ו"בתפארת" "עזך" יוצא שם קדוש ה.כ.ת. — אותו שם שבו הרג משה רבנו את המצרי. אז כוון בו, והשם הזה משמיד את כל אויבי ישראל. וכן ב"וְאֶהְיֶה אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ" — יש שם אותו צירוף. כוון בו, ואז ימותו כל האויבים הצרים עלינו.

לכוון בזה. ובציבור, ביום ראש השנה, יאמר אותו בהתלהבות יחד עם כל הקהל — זה עושה רושם גדול בשמיים.

וזוכה מי שאומר "לראות מהרה בתפארת עוזך", **שכל הנגעים וכל המזיקים שבאים במשך השנה נופלים תחת רגליו**.

עשרת פסוקי מלכויות — בניית בית לשכינה

בעשרה פסוקים של מלכויות יכוון: **בעשרה פסוקים האלה אני בונה בית לשכינה**.

השכינה כל השנה נודדת. איפה? מבית אסורים אחד לבית אסורים שני, מבית רפואה לבית רפואה, איפה שנמצאים עניים, איפה שנמצאים מסכנים. והיא גולה וסורה עם כל היהודים שנמצאים בארבע כנפות הארץ — אלה המסכנים שלא יודעים את השם, לא אומרים "שמע ישראל", לא אומרים תפילה, לא מניחים תפילין. אז היא איתם, שומרת עליהם ומתפללת עליהם.

אז עכשיו תכוון: הנה אני בונה לה בית כעת, כדי שתיגאל. ואם היא תיגאל — היא תביא את כולם יחד איתה.

"אתה זוכר מעשה עולם" — הגלגולים

אחר כך מגיע השיא של השיאים: **"אתה זוכר מעשה עולם, ופוקד כל יצורי קדם. לפניך נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמבראשית"**.

צריך להתעורר ולזכור מה זה "זוכר" — זוכר את כל הגלגולים שלך שעברו. הרי כתב רבנו האר"י על חכם אחד בדורו, שאתה יודע כמה פעמים בא בגלגול? **מאתיים חמישים ושש פעמים**.

אז תאר לך: מי יודע מה היה בגלגולים האלה, מי יודע איזה פגמים, איזה חטאים. מה היה האדם? אולי היה גנב, אולי היה נואף, היה שודד, היה רוצח — השם יצילנו. אז גם כעת דנים אותו על זה. ולכן אומר: **"אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם"**.

שלושת העיקרים — מלכויות, זכרונות ושופרות

עוד יש לנו שלושה עיקרים כאן. כך כתב **ספר העיקרים**: צריך לדעת מה הוא עושה במלכויות, בזכרונות ובשופרות.

מלכויות — צריך לדעת שיש השם בעולם, מציאותו של הקדוש ברוך הוא בעולם, והוא משגיח על כל אחד ואחד. ולא רק על כל אחד ואחד — אפילו על היתושים ועל הזבובים: כל אחד ואחד הוא מפקח עליהם, וממנו הם מקבלים כוח לחיות. אז זה יזכור במלכויות. מלכויות זה לא רק עליך — מלכויות על כל העולם וכל הנבראים; אף אחד לא יכול לעשות שום פעולה בלי הוראה מגבוה.

זכרונות — שם יכוון שיש השגחה מלמעלה, ושעכשיו יש משפט. וזוכרים את כל מה שעשה, גם את מה שהתוודה עליו. ולא רק זה — גם הגלגולים שעברו; גם זה זכרונות. אז מי שבאמת מתעורר — יורדות לו דמעות.

שופרות — מה בא להגיד? מעיקרי האמונה: **תורה מן השמיים**. וכך כל הפסוקים שם: **"אתה נגלית בפניך פבדך על עם קדשך לדבר עמם, מן השמים השמעתם קולך... בקולות וברקים עליהם נגלית, ובקול שופר עליהם הופעת"**.

אתה צריך לזכור שתורה מן השמיים, וזה לא בדעת בשר ודם — לא בתי המשפט ולא כל המקלקלים האלה שמבלבלים לנו את המוח. אין כמו תורה; **התורה היא נצחית**. יאבדו הם — והתורה נשארת נצחית וקיימת לעד ולעולמי עולמים. אז **"תורה מן השמיים"** — לכוון בזה בשופרות. וכך ידע שתבוא תקיעה שכמוה לא הייתה בעולם.

הכוונות במלכויות, זכרונות ושופרות

"כי זוכר כל הנשכחות אתה"

מה זה "נשכחות"? מה שהאדם בעצמו שכח.

יש כמה פירושים בזה. **רבי משה מסאסוב** אומר: אדם עשה מצווה — נתן פעם מאה שקל למישהו, ממש הציל לו את החיים. אז כל יום הוא זוכר: נתתי לו מאה שקל. את זה הקדוש ברוך הוא שוכח לו.

אבל צדקה שנתן ולא זוכר אותה, או מצווה שעשה — נגיד ישב לילה אחד כל הלילה בבית הכנסת ולמד תורה בשקידה ולא דיבר שום דבר, ושכח מזה — **את זה הקדוש ברוך הוא זוכר לו.**

וכן בעבירות: עבירה שהוא זוכר שעשה, ומתוודה עליה ומתחרט — הקדוש ברוך הוא לא זוכר לו. אבל עבירה שעשה ולא זכר אותה, ואומר "אין דבר, זה עבר" — את זה הקדוש ברוך הוא זוכר לו. לכן אמר: "כל הנשכחות".

קול שאינו הולך לאיבוד

ועוד: בזוהר הקדוש כתוב "**קלא דאזיל ברקיעא**" — קול שהולך ברקיע. אדם מכה על השולחן — הקול הזה נמצא בחלל האוויר, זה לא הולך לחינם. או שהשמיע קול בתפילתו; או חס ושלוש כעס והוציא קללה מפיו — גם זה נשאר. צריך להיזהר: **אין קול בעולם שהולך לאיבוד.** אנחנו לא שומעים אותו, אבל הוא נשאר בחלל האוויר.

הרי מה אמרו רבותינו במסכת יבמות: כל האומר דבר שמועה מפי החכם — **שפתותיו דובבות בקבר**. מה הפירוש? כי החכם אמר את אותו דבר, וזה נשאר באוויר; עכשיו אתה קולט את זה מהאוויר וחוזר על מה שהוא אמר. וצריך לדייק במילים בדיוק כמו שהוא אמר — ואז אתה עושה לו כמו תחיית המתים, והוא מגן עליך ומתפלל עליך. ותאמר אותו בשם אומרו.

ולא רק זה: כל הדיבורים והשיחות שאדם מדבר במשך היום ובמשך הלילה — הכל נרשם. ולכן אמרה הגמרא: אפילו שיחה קלה שבין איש לאשתו — מגידים לו ביום הדין. זה מה שאמר: "כי זוכר כל הנשכחות אתה".

מתן תורה — למה דווקא במדבר

עכשיו, מתן תורה. אנחנו מזכירים אותו: "אתה נגלית בענן כבודך על עם קודשך לדבר עמם". מה היה במתן תורה?

העולם עד מתן תורה היה כולו מלוכלך **בזוהמת הנחש** — הנחש לכלך את הכל. ואז מה עשה הקדוש ברוך הוא כדי לתת תורה? הרי אי אפשר היה לתת תורה לפני כן, בדורות הקודמים — אילו דורות? תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, וגם עשרים ושישה הדורות שהיו מאדם הראשון עד משה רבנו.

למה? כי הייתה סטרא אחרא בעולם, הייתה טומאה גדולה מאוד. אם התורה הייתה ניתנת — חס ושלום היו מבטלים אותה, כי כל הזמן הם נלחמים בתורה. גם עכשיו.

הפשט למה נתן את התורה במדבר? : שלא יאמר אדם — אם יהיה לי בית, ויהיה לי מקום מאוורר, ופנס וחשמל ומזגנים, ואקבל גם פיסטוקים לאכול עם נרגילה ו"על האש" — אז אני אלמד תורה. מה עשה הקדוש ברוך הוא? נתן את התורה במדבר, שאין שם כלום, ואז האדם לא מתפנק: לא קיץ ולא חורף, לא חם ולא קר — בלילה קר שם וביום אש.

אבל יש כאן עוד סוד. הזוהר גילה סוד גדול מאוד למה נתן דווקא במדבר: איפה המקום של השטן? במדבר סיני — עד היום הוא שם. וכל טומאה שם. לכן איך אמר להם יוסף? "עֲרֹת הָאָרֶץ בְּאַתֶּם לְרֹאשׁוֹת" — המקום הכי מטונף בכדור הארץ זה מצרים; ובא במדבר סיני, ששם דר השטן בכבודו ובעצמו עם כל הממשלה שלו.

אומר רבי שמעון: אילו הקדוש ברוך הוא היה נותן את התורה בארץ, היה אומר השטן: אתם רואים? הוא לא יכול לתת את זה אצלי. מה עשה הקדוש ברוך הוא? **בא אצלו, בתוך הארמון שלו** — ושם נגלה על הר סיני, "ובקולות וברקים עליהם הופעת".

חלק שלישי · מעמד הר סיני, השופר הגדול והגאולה

הענן, הקולות והאש

"וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִית הַבֶּקֶר, וַיְהִי קֶלֶת וּבְרָקִים וַעֲנָן כָּבֵד עַל הָהָר, וְקֵל שֹׁפָר חֲזָק מְאֹד" — ונתן שם את התורה.

אז לכן אומר: "אתה נגלית בענן כבודך על עם קודשך לדבר עמם". בשביל מה צריך ענן? אומר המדרש: **הענן בא לטהר את המקום**, לנקות — כי הייתה שם סטרא אחרא, וגירש את כולם.

ואחר כך **קולות** — "ובקולות וברקים עליהם נגלית" — הקולות שנתן, כדי שיפחדו: "וְכָל בְּרִיּוֹת בְּרָאשִׁית חָרְדוּ מִמֶּנּוּ". זאת אומרת, הם פחדו.

הרי הלכו לצד **בלעם** ואמרו לו: מה הקול הזה שאנחנו שומעים? "ה' למבול יִשֹּׁב, וַיִּשָּׁב ה' מִלֶּךְ לְעוֹלָם" — הרי הקדוש ברוך הוא רוצה להביא מבול עכשיו! כל אומות העולם באו אליו ואמרו לו: מה, הוא חזר בו מהשבעה שנשבע שלא להביא מבול? אמר להם: לא. "ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, ה' יִבְרָךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם" — הוא נותן כעת תורה לישראל.

ואז ראו את השם יתברך יורד מלמעלה ומדבר את כל עשרת הדיברות. השמש עמדה, הירח, הכוכבים, הציפורים — אף אחד לא טס, אף אחד לא זז.

ואחר כך: "וַיִּדְבְּרוּ שְׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ". מה זה האש? **האש באה לטהר את הכל**, כי אש שורפת את הכל — הרי אם יש לך כלי חמץ שהשתמש בו ביבש, מה צריך לעשות? תעביר אותו באש והוא טהור. אז ככה: באה האש וטיהרה את הכל.

ועוד יותר: "**ובקול שופר עליהם הופעת**". מה זה קול השופר? זו התורה הקדושה, שלטון התורה בעולם. ירדה תורה לעולם — וכפתה את כל הרע שהיה.

כי עד אז היה רע מאוד קשה. לכן מי שקורא ספר במדבר מתפלל: איך הרגישו את משה רבנו! בכל פרשה אתה רואה כמה וכמה. מה קרה? היה אז יצר הרע גדול מאוד, והיה רע גדול בכל מיני מקומות. הלכו ב-42 מסעות — ובכל המסעות שהיו, היה שם תחנה של סטרא אחרא, והיו צריכים לשבת שם מספר הזמן, מספר הימים, השעות והרגעים, כדי לסלק ולעקור את הרע.

"תקע בשופר גדול לחירותנו"

אחר כך אנחנו אומרים את התפילה שכתב רבי יוחנן: "**אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, תִּקְעַ בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵירוּתֵנוּ, וְשָׂא נֶס לְקִבְצֵךְ גְּלוּתֵינוּ, וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כְּנָפֹת הָאָרֶץ**".

מי זה השופר הגדול? **קרן ימין**, אומר המדרש. יתקע בו הקדוש ברוך הוא — מפה מהארץ עד כיסא הכבוד, מרחקים אדירים, מיליארדים של קילומטרים, למעלה דרך כל שבעת הרקיעים — ומשם תצמח הגאולה.

ואכן אומר אחרי זה: "ה' צְבָאוֹת יְיָ **עֲלֵיהֶם**", "ה' צְבָאוֹת יְיָ **עֲלֵיכֶם**", "ה' צְבָאוֹת יְיָ **עֲלֵינוּ**". זה הסדר: קודם "עליהם", אחר כך "עליכם", ואחר כך גם "עלינו" — כמו שאנחנו אומרים בקדיש: "עֲלֵיהוֹן וְעֲלֵינוֹן וְעֲלֵכֶם... חֲנָא וְחֲסִידָא וְרַחֲמֵי". אז זה אותו דבר, ולכן זה הסדר, וצריך לומר את שלושתם.

שאלה: למה מדלגים על שני פסוקים בסליחות?

שאלה: לפני "לה' אֱלֹהֵינוּ הִרְחֵמִים וְהַסְלִיחוּת" מחסירים שם שני פסוקים. מה הסיבה?

תשובה: מגיעים עד "חטאנו ועווינו... ועדיין לא שבנו מתעייתנו" — וכאן אנחנו עוצרים. והפסוקים ממשיכים: "וְאֵיךְ נָעִיז פְּנֵינוּ וְנִקְשָׁה עֲרָפְנוּ לִזְמֶר לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹּהֵי אֲבוֹתֵינוּ: צְדִיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ" — את זה לא אומרים.

למה? **כי לא אומרים וידוי פעמיים.** זה וידוי, וכבר אמרת וידוי לפני כן. וזה כמו שאומרת הגמרא: "כְּכֶלֶב שָׁב עַל קָאוּ, כְּסִיל שׁוֹנֶה בְּאֵוֶלְתּוֹ".

כמו שאם אדם אמר וידוי בקריאת שמע שעל המיטה, ואחרי זה הולך לבית הכנסת לומר תיקון חצות — ולפני תיקון חצות אומרים וידוי — אז אם כבר אמר וידוי בקריאת שמע שעל המיטה, לא חוזר ואומר וידוי. אלא אם כן הוא אומר תיקון חצות סמוך לבוקר, שעברו איזה ארבע שעות בינתיים ואולי עשה עונות.

לא אומרים וידוי פעמיים — חוץ מיום הכיפורים, שזה משהו אחר, כי תיקנו לנו שם עשרה וידויים. אז זה הטעם. והיה לזה עוד המשך, אלא שהמדפיסים קיצרו.

מדרש אותיות דרבי עקיבא — שבע התקיעות של תחיית המתים

במדרש אותיות דרבי עקיבא — תשמע מה הוא אומר. על "תקע בשופר גדול לחירותנו" הוא אומר: **יש לו לקדוש ברוך הוא שופר.** כמה האורך שלו? אלף אמה באמתו של השם יתברך — זאת אומרת, אין מספר; השופר ארוך מאוד.

מה יעשה בשופר הזה? **תוקע הקדוש ברוך הוא בעצמו:**

תקיעה ראשונה — האדמה כולה רועדת. למה? יש מתים בפנים; אז הם כולם זזים, מתנענעים. הגיע זמן תחיית המתים, אז האדמה רועדת.

תקיעה שנייה — העפר יוצא מהם, והם מתנערים מן העפר.

תקיעה שלישית — עצמותיהם מתקבצות. אתה לא יודע איפה העצם של כל אחד: של זה במונטווידאו, של ההוא בארגנטינה, ועוד חתיכה שם — התפזרו עצמותיו בכל העולם. אז כל העצמות מתקרבות.

תקיעה רביעית — נעשים איברים איברים: הנה ראש, הנה ידיים, הנה רגליים, הנה בטן — הכל.

תקיעה חמישית — עולה עליהם עור.

תקיעה שישית — נכנסים בתוך המתים הרוח והנשמה, והם עדיין במצב של שכיבה.

תקיעה שביעית — אז הוא חי ועומד על רגליו.

יש כאן סדר — סדר צבאי: **שבע תקיעות ושבעה שלבים.** כך כתב רבי עקיבא.

שבע התקיעות של תחיית המתים — מדרש אותיות דרבי עקיבא

מיכאל, המשיח וקיבוץ הגלויות

ואחרי זה מגיע **מיכאל**. הקדוש ברוך הוא עשה את שלו — החייה את המתים. עכשיו מגיע מיכאל, תוקע שלוש תקיעות, ואז יוצא **המשיח** ממקומו ומצטרף אליו, ואיתו המשמש שלו, **אליהו הנביא** זכור לטוב.

אז באים שלושתם יחד והולכים למדברות, לחפש את היהודים הכי נידחים בכל כנפות הארץ. ולמה למדברות? כי כל מתי מדבר שיצאו ממצרים — איפה הם? במדבר. אז הם קמים, ואוספים את כולם אחד אחד לפי שמות.

ומיד אחר כך ממשיכים ללכת לעשות **קיבוץ גלויות** מכל העולם, מארבע כנפות הארץ. וכל ישראל מתחברים יחד — גם עשרת השבטים, גם אנחנו, גם היהודים שקמו בתחייה, אבותינו ואבות אבותינו; כולם קמים וכולם מתחברים יחד.

וכל אומות העולם נבהלים. וישראל עולים לירושלים — ואיך? דרך **מעלות בית דוד**: יהיו מדרגות מיוחדות של משפחת בית דוד, ואנחנו כולנו עולים בהן.

מלחמת גוג ומגוג

ואז — זה עוד לא התחיל — יבוא ארמילוס הרשע, ויקבץ איתו את כל שבעים אומות העולם, אפילו שהם פחדו. הוא יעורר אותם: בואו למלחמה על ישראל. **גוג ומגוג**. ויבואו כולם למלחמה.

ואז — "וְיָצָא ה' וְנָלַחֵם בְּגוֹיִם הָהֵם בַּיּוֹם הַלְחָמוֹ בַּיּוֹם קָרֵב" — כך מתאר הנביא זכריה. הקדוש ברוך הוא יוצא בחרון אפו — אף פעם לא חרה אפו כמו שיחרה אז — ויקום עליהם וישמיד את כולם בבת אחת. ואז יורד אור מלמעלה ומתגלה למטה, ומתגלים הרחמים למטה, **וישראל יושבים לבטח, איש איש על פתח ביתו.**

בניין ירושלים והשכינה

ובית המקדש — ודאי ירד לפני שישראל יבואו. הרי כך אומר הזוהר: שהקדוש ברוך הוא קורא לשכינה הקדושה ואומר לה לבוא לבית המקדש.

אז מה היא אומרת לו? "ביתי חרב, נשרף. איפה אלך? בני יצאוני ואינם. איך אתה רוצה שאביא אותם — ולאן אביא אותם? הכל חרב."

אז מה עושה הקדוש ברוך הוא? אומר: צודקת. **"בִּזְנוֹה יְרוּשָׁלַיִם ה', נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל כְּנֻסִים"** — הוא יבנה את ירושלים, מגדלים מגדלים, כל מגדל שנים עשר קילומטר. ואז יבואו כל ישראל וישבו לבטח, וישכנו לנצח נצחים.

אמן, כן יהי רצון